

Nr 54

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående den enskildes kostnader för läkemedel.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I:92 av herr *Nyman* samt nr II:132 av herr *Westberg m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till 1967 års riksdag om statlig ersättning för fraktkostnader vid inköp av läkemedel».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:132.

Gällande bestämmelser

Den allmänna försäkringen tillerkänner medborgarna rätt till ersättning för läkarvård. För de läkemedel, som ordineras av läkare, utgår ersättning såsom en till försäkringen ansluten särskild förmån. Reglerna härom är upptagna i *förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.*

Läkemedel, varå recept utfärdats av läkare, tillhandahålles å apotek i vissa fall kostnadsfritt, i andra fall till nedsatt pris. Försäkrad, som lider av långvarig och allvarlig sjukdom, har rätt att utan kostnad erhålla läkemedel under de närmare förutsättningar, som anges i *kungörelsen den 4 juni 1954 (nr 520) med förteckning över kostnadsfria läkemedel.* I denna förteckning har upptagits dels vissa sjukdomar, dels de läkemedel, som vid varje angivna sjukdom får utlämnas kostnadsfritt.

De i förteckningen upptagna sjukdomarna var ursprungligen femton till antalet. Genom beslut 1957 och 1960 har Kungl. Maj:t förordnat om ny lydelse av kungörelsen innebärande dels att förteckningen utökats med tre sjukdomar och för dem avsedda läkemedel, dels att ett begränsat antal läkemedel tillkommit vid vissa av de tidigare förtecknade sjukdomarna.

I andra fall än dem, där kostnadsfria läkemedel erhålles, äger personer vilka omfattas av den allmänna sjukförsäkringen eller här i riket är i allmän eller enskild tjänst, rätt att till nedsatt pris köpa läkemedel, på vilka läkemedelsförordningen är tillämplig. Prisnedsättningen utgör för varje läkemedel 50 procent av det belopp varmed priset överstiger tre kronor. Om

flera läkemedel förskrivits under en formel, skall prisnedsättningen avse den sammanlagda kostnaden. Är en förskrivning avsedd att expedieras mer än en gång, skall nedsättningen hänföra sig till varje expedition.

I direktiven till 1961 års sjukförsäkringsutredning anföres, att ännu en del spörsmål inom sjukförsäkringens område kvarstår och att tiden nu är mogen för en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen i de delar, där denna inte uppmärksammats under de senaste årens reformarbete. Vidare uttalas i direktiven, att kommittén bör verkställa en bearbetning av det betänkande angående läkemedelsförmånerna som år 1959 framlades av en särskild utredning, varvid huvudlinjen liksom tidigare bör vara, att medborgaren skall beredas skydd mot att vid sjukdom betungas med alltför stora utgifter för läkemedel, samtidigt som systemet inrymmer möjligheter att hålla totalkostnaderna för läkemedelsförmånerna på en rimlig nivå. Enligt direktiven står det utredningen fritt att upptaga sådana spörsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen.

Sjukförsäkringsutredningen har under året (SOU 1966:28) framlagt följande förslag angående läkemedelsförmånerna.

Utredningen har som en allmän riktpunkt för utformningen av läkemedelsförmånerna ställt upp, att den enskilde vid läkemedelskostnader liksom vid övriga på grund av sjukdom orsakade kostnader bör beredas ett effektivt skydd. Från denna utgångspunkt har utredningen prövat olika tänkbara konstruktioner av förmånssystemet utan att finna någon som bättre än det gällande systemet fyller de krav utredningen uppställt. På grund härav har utredningen stannat för att föreslå att önskvärda förbättringar av läkemedelsförmånerna göres inom ramen för det nuvarande systemet.

Vid sina överväganden beträffande ändringar inom det nuvarande förmånssystemet har sjukförsäkringsutredningen i likhet med utredningen om läkemedelsrabatteringen funnit, att karensbeloppet orsakar ett ojämnt utfall av de prisnedsatta läkemedlen för den enskilde.

En höjning av karensbeloppet skulle skärpa ojämnheten i utfallet och urholka skyddet för personer med höga läkemedelskostnader. Utredningen har diskuterat, huruvida den för den enskildes skydd menliga inverkan av ett förhöjt karensbelopp skulle kunna mildras genom att karensbeloppet anknöts till varje receptblankett eller till samtliga på ett recept upptagna läkemedel, som avser samma sjukdom, i stället för som f.n. till varje recipe men icke funnit sig kunna förorda något av dessa alternativ. För att beräkna effekten av ett karensbelopp anknutet till expeditionstillfälle har på utredningens uppdrag företagits en särskild genomgång av receptmaterialet från undersökningen 1963. Resultatet av denna genomgång ger inte belägg för att ett på så sätt anknutet karensbelopp är förenat med fördelar, som uppväger det administrativa merarbete som skulle bli följderna, varför utredningen ej heller ansett sig kunna förorda ett sådant system.

Med hänsyn till att den enskildes läkemedelskostnader måste betraktas

som en med övriga sjukvårdskostnader sammanhängande del finner utredningen det naturligt, att ersättning för läkemedelskostnader lämnas efter samma principer som för läkarvårdskostnader. På grund härav bör enligt utredningen eftersträvas att avskaffa karensbeloppet och höja rabattsatsen inom ramen för nuvarande rabatteringsystem. Utredningen förordar därför, att karensbeloppet avskaffas och att en rabatt om 75 % lämnas på hela läkemedelskostnaden.

Den nuvarande uppdelningen av läkemedelsförmånen på sådant sätt, att en helt kostnadsfri del ingår, får ses som ett uttryck för att den prisnedsatta delen inte anses ge tillräckligt skydd för höga kostnader i vissa särskilda fall. Med nuvarande rabatt, som ligger på i genomsnitt 37,5 %, framträder en kostnadsfri förmånsdel för vissa fall som en i hög grad angelägen komplettering av skyddet mot läkemedelsutgifter. Vid en förbättring av förmånen enligt utredningens förslag talar vissa omständigheter för att den helt kostnadsfria förmånsdelen bör slopas eller åtminstone inskränkas. Eftersom vissa läkemedelsförbrukare härigenom skulle komma i ett sämre läge än f.n. har utredningen dock funnit det mindre tilltalande att beskära den redan utgående förmånsdelen.

Utredningen förordar således, att en sektor av kostnadsfria läkemedel bibehålles av i princip den omfattning, som nu gäller. Eftersom det måste ankomma på den medicinska expertisen att med tillämpande av gällande principer avgöra vilka sjukdomar och vilka läkemedel, som skall omfattas av den kostnadsfria förmånen, har utredningen icke ansett sig kunna framlägga ett eget förslag till kungörelse med förteckning över kostnadsfria läkemedel. Utredningen tillstyrker emellertid, att av medicinalstyrelsen år 1965 framlagda förslag i ämnet lägges till grund för en prövning av frågan om utvidgning av förteckningen över kostnadsfria läkemedel. Vidare förutsätter utredningen, att förteckningen kontinuerligt ses över, så att fortlöpande ändringar, som kan bli aktuella, vidtages.

Utskottet

Läkemedelsförmånerna regleras i 1954 års förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Läkemedlen tillhandahålles på apotek, i vissa fall kostnadsfritt och i andra fall till nedsatt pris. I en av Kungl. Maj:t utfärdad förteckning anges vid vilka sjukdomar medicin utlämnas kostnadsfritt och vilka läkemedel som därvid kommer i fråga. För urvalet gäller att sjukdomen skall vara långvarig och allvarlig samt att den under längre tid skall ha behandlats med läkemedel, som visat sig ha en odisputabelt gynnsam verkan. Dessutom förutsattes att det använda läkemedlet skall vara specifikt för sjukdomen i fråga. Prisnedsättningen beträffande övriga läkemedel innebär att den försäkrade, utöver ett karensbelopp på tre kronor, erlägger hälften av den del av priset som överstiger karensbeloppet. Någon ersättning utgår inte för fraktkostnader för läkemedlen.

I förevarande motioner hemställes om utredning och förslag till 1967 års riksdag om statlig ersättning för fraktkostnader vid inköp av läkemedel.

1961 års sjukförsäkringsutredning har under året framlagt förslag angående läkemedelsförmåner. Utredningen har som allmän riktpunkt för utformningen av läkemedelsförmånen angivit, att den enskilde vid läkemedelskostnader liksom vid övriga på grund av sjukdomen orsakade kostnader bör beredas ett effektivt skydd. Från denna utgångspunkt har utredningen prövat olika tänkbara konstruktioner av förmånssystemet utan att finna någon som bättre än det gällande systemet fyller de krav utredningen uppställt. På grund härav har utredningen stannat för att föreslå att önskvärda förbättringar av läkemedelsförmånen göres inom ramen för det nuvarande systemet. Utredningen förordar att det kostnadsfria systemet bibehålles, att karensbeloppet avskaffas och att en rabatt om 75 procent lämnas på hela läkemedelskostnaden.

Det sålunda framlagda förslaget innefattar avsevärda förbättringar för läkemedelsförbrukarna. Att innan ställning tagits till detta förslag införa ytterligare förmåner på detta område, anser sig utskottet inte kunna förorda. Men hänsyn härtill bör motionerna inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I:92 och II:132, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 oktober 1966

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, fru Hamrin-Thorell,* herr Lars Larsson, fru Nilsson, herrar Eric Carlsson, Erik Filip Petersson och Blomquist;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Lundberg, fröken Wetterström, herr Wiklund,* fru Svensson, herrar Svensson i Kungälv, Johansson i Skärstad och fru Skantz.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Carlsson* och *Johansson* i Skärstad.